

Na een overlijden Wat je moet doen, en wat je mag doen

Wettelijk verplicht na een sterfgeval in Nederland: een overlijdensverklaring door een arts. Dit document is nodig voor het doen van aangifte van overlijden bij de gemeente.

Ook verplicht: tijdens een begrafenis of crematie moet het lichaam in een omhulsel liggen waarvan het materiaal kan vergaan of geschikt is voor verbranding. Het hoeft geen kist te zijn.

De laatste verzorging van een overledene mag door de nabestaanden worden gedaan.

Opbaren kan thuis, daar bestaan geen voorschriften voor.

Transport van de overledene mag met ieder mogelijk vervoermiddel.

Een lijst met alles wat nodig is voor een uitvaart staat op uitvaart.nl, inclusief details over het 'afleggen'. Binnen de site lastig te vinden, daarom de volledige link: www.uitvaart.nl/uitgelicht/kosten-van-een-uitvaart/een-uitvaart-zonder-uitvaartondernemer

Op Nibud.nl staat een Uitvaarberekenaar. Begraven is duurder dan cremieren. Een doorsnee-uitvaart kost 7500 euro, maar meestal meer. In haar boek *Laat je niet kisten door de commercie beschrijven* Marieke Henselmans hoe het goedkoper kan.

Op een dag in de lente, het zonlicht werd gefilterd door lichtgroen blad en in de wei sprongen al veulens, haalden wij mijn gestorven moeder naar huis. Ze lag in een rieten mand die we bij een bedrijfje in de buurt hadden gevonden, en waarvan we later beseften dat hij paste bij de gevlochten stoel waarin ze graag zat voor ze plots naar een verpleeghuis was overgebracht. Jaarlijks gaan in Nederland ongeveer 135.000 mensen dood, vorig jaar zelfs 150.000, de uitvaartbranche bloeit. Mijn moeder werd 86 en had dus geluk; een op de vijf Nederlanders haalt zijn pensioen niet eens, zoals mijn broer, die op zijn 49ste kanker kreeg. Hij was vestigingsmanager van een bedrijf; tegen de tijd dat hij zijn einde zag naderen kwam hij langs met een draaiboek. „Typisch papa”, vonden ook zijn kinderen, het gaf een kick zijn wensen zoveel mogelijk uit te voeren. De begrafenisondernemer kon toekijken, mijn man nam zijn werkzaamheden over.

Zo heb ik tegen wil en dank ervaring met uitvaarten gekregen. In Spanje kunnen ze het van nature; daar nemen dorpelingen de kist op de schouders en vraag je je af welke broemtheid er is overleden, zo veel mensen stromen toe. En dan blijkt het gewoon Paco van om de hoek te zijn. Maar wij kunnen het tegenwoordig ook. Bij het begin van de afscheidsdienst voor mijn oom, een smid die stierf na een afgerond leven waarin hij het familiebedrijf overdroeg aan de vijfde generatie, liep een man naar voren en stroopte zijn mouwen op, hij had vijftig jaar

voor mijn oom gewerkt. Hij trok handschoenen met kappen aan, pakte een hamer van een - nu zag ik het pas, schuin onder de preekstoel stond een aambeeld uit de smidse. Terwijl het kerkorgel *The harmonious blacksmith* van Händel inzette, begon de man ritmisch te hameren. Het aardse geluid verbond zich met de opwaarts gerichte muziek. Toen mijn tante en haar kinderen de kerk binnentraden, besefte ik dat ik iets onnavolgbaars meemaakte.

Familieberaad - we hadden één uur

Op het moment dat mijn moeder stierf was ik net even thuis in Amsterdam. Vlak voor we weer naar Drenthe raceten, waar ze met mijn vader woonde, kreeg ik te horen dat er al een begrafenisondernemer was ingeschakeld. Dat vond ik jammer, zelf zou ik liever een van de zorgzaam ogende vrouwen hebben gekozen die ik op internet had gevonden. Bij deze begrafenisondernemer was ik ooit thuis geweest en had toen een glimp van zijn welstand opgevangen. Hij woonde in een dorp, omgeven door voormalige en toekomstige klanten, zodat hij een zekere géne voelde. „Van buiten willen wij liever niet tonen wat we hebben, daarom nemen we telkens een nieuwe keuken.”

Doordat mijn moeder een aantal weken in een verpleeghuis was geweest, had ik de tijd gehad nog meer uit te zoeken. Op uitvaart.nl stonden allerlei tips voor een uitvaart zonder uitvaartondernemer, waarvan ik een aantal hoopte uit te voeren. Afscheidsrituelen mogen dan persoonlijker zijn geworden, nog steeds wordt er goed aan ons verdriet verdiend. Het

Doe zoveel mogelijk zelf, dat kan echt

UITVAART Toen haar moeder overleed wilde Mariët Meester de begrafenis zelf regelen, zonder begrafenisondernemer. Geen lijk-kist maar een rieten mand. Geen lijkauto, maar de rode kampeerbus.

Tekst **Mariët Meester** Illustratie **Kwennie Cheng**

was daarom zaak op tijd familieberaad te houden. De enige optie was 's zondags om 10.00 uur, want met de ondernemer was een afspraak voor 11.00 uur gemaakt. Eén uur hadden we, één kostbaar uur, en misschien zelfs maar drie kwartier - in het Noorden willen de mensen nogal eens om tijd komen.

Mijn vader was tot weinig in staat en ik ben het oudste kind. Die ochtend heb ik de leiding genomen. Over ieder punt op uitvaart.nl namen we gezamenlijk een besluit. Mijn vader hield samen met een andere aanwezige een iPad vast om snel iets te kunnen opzoeken. Werd er te lang bij een punt verwijld of kwamen er niet-essentiële onderwerpen aan de orde, dan greep ik in.

Toen de afgevaardigde van de begrafenisonderneming arriveerde - en ja, hij was vroeg - trof hij een eensgezinde groep mensen aan. Zijn map met foto's van kisten interesseerde ons maar matig; door het voorwerk op de iPad hadden we ontdekt dat je kisten zelf kunt bestellen en dat ze dan de helft kosten. En nee, bedankt, die rouwkaarten hoefden we ook niet te bekijken.

De prijs van de handgemaakte mand was achthonderd euro, allemaal waren we er zielsblij mee. De kunstenaar in de familie ontwierp een kaart met een tekening van de rode kampeerbus waarin mijn ouders zo gelukkig waren, vijftigertig jaar zwierven ze rond in kampeerbussen. Mijn vader wilde liever niet dat we de kaart zelf afdrukten, en aangezien zijn mening het zwaarst telde, respecteerden we dat. De begrafenisondernemer, die overigens begripvol bleek, zou het doen. „U heeft een printer?”, in-

formeerde ik, want ook dat stond op de website, een drukker komt er niet meer aan te pas. Inderdaad, het bedrijf had een printer. Waarschijnlijk was het dezelfde als de onze.

Het is een ceremonie voor de nabestaanden

Ik heb veel geleerd die dagen. „Zet mij maar in een vuilniszak langs de weg”, hoor ik in mijn vriendenkring wel eens, en het zijn gestudeerde types die dat zeggen. Geen verstandige opmerking. Een begrafenis of crematie is niet bedoeld voor jezelf, als dode merk je er vast weinig meer van. Naast een eerbetoon is het vooral een overgangsceremonie voor degenen die achterblijven. Dat hoeft echt niet op een totaal nieuwe manier te verlopen, vertrouwde rituelen bieden houvast. Maar nadat je iemand hebt verloren, geeft het voldoening zoveel mogelijk macht over de afwikkeling te houden. Wie toegeeft aan angst, laat de kans op een betere verwerking lopen. Hou je hoofd koel en pak aan, dan kun je erna je leven weer leven.

Je zou bijvoorbeeld zelf, in plaats van de begrafenisondernemer, aangifte bij de gemeente kunnen doen, zoals ik heb gedaan. Voor mijn ogen werd mijn moeder letterlijk uit de boeken gestreept. Zorg wel dat je geen taken op je neemt die traumatisch kunnen worden. Het staat je vrij de dode de laatste verzorging te geven, maar het lichaam van mijn moeder is opgeknapt door vakmensen. Erna heb ik alleen nog vluchtig naar haar gekeken. Ik ken mezelf, dergelijke beelden kwellen me eindeloos. Wanneer je zintuigen op scherp staan, is het beter jezelf niet te forceren. Maar de dingen die je

wel aankunt, moet je doen met een zekere onverschrokkenheid.

Mijn man en ik reden achter de neutrale auto aan die mijn moeder naar huis haalde. Haar mooie mand paste niet door de voordeur, ze moest door de achtertuin. Mijn vader hielp met dragen, dat beeld zie ik nog wel en het was prachtig. Prachtig was ook hoe hij daarna naast haar ging zitten huilen en zingen. Prachtig was hoe mijn man een paar dagen later leiding gaf aan de dragers, kleinzonen en vrienden van kleindochters. Na de afscheidsdienst, en misschien was dat het allerprachtigst, schoven ze hun oma in de rode kampeerbus, boven de open kastjes waarin mijn vader expres wat spullen had laten liggen. Zelf klom hij op de passagiersstoel en zijn zoon, mijn overgebleven broer, klom ernaast om zijn moeder naar de be-

grafplaats te rijden. Daar deed mijn vader in al zijn kwetsbaarheid de achterdeuren voor haar open. Terwijl over de begraafplaats het licht van de namiddag hing, een namiddag in de lente, lieten haar kleinzoons mijn moeder met touwen in haar groeve zakken. De vogels floten als gekken, werd me na afloop verteld. Alles was vreselijk en goed, alles was wreed en heilzaam.

En mijn vader? Hij schrok van de rekening van de begrafenisondernemer: zo goedkoop? De grafsteen kostte ook al bijna niets, bij de bouw van mijn broers tuincentrum was een zwerfkei omhooggekomen. Volgens de Uitvaarberekenaar van het Nibud zouden we in ons geval op meer dan achttien duizend euro moeten uitkomen, we zaten er drieduizend onder.

Mijn vader, op zijn 89ste nog steeds vitaal, is weer op reis gegaan. In de rode kampeerbus.

Advertentie

Wilt u lezen hoe u uw leven slim kunt inrichten? De wekelijkse nieuwsbrief Slim Leven bevat de beste stukken over zelfverbetering en levensvragen.

Inschrijven kan via nrc.nl/slimleven